

Життя доводить правомірність педагогічної концепції О.Р. Мазуркевича щодо гуманітарної освіти школярів, мети, завдань, підходів та методів їх навчання і виховання на уроках словесності. Так, окремі положення його вчення ми знаходимо у Концепції літературної освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 26.01.2011 р. за № 58. Методичними рекомендаціями вченого сьогодні послуговуються вчителі та науково-педагогічні працівники вищих навчальних закладів.

Список використаних джерел:

1. Мазуркевич О. Р. Воскресіння нетлінного, відродження заповітного / О. Р. Мазуркевич // Рідна школа. – 1994. – № 8. – С. 18-23.
2. Мазуркевич О. Р. Воскресіння нетлінного, відродження заповітного / О. Р. Мазуркевич // Рідна школа. – 1994. – № 9. – С. 18-25.
3. Мазуркевич О. Р. Воскресіння нетлінного, відродження заповітного / О. Р. Мазуркевич // Рідна школа. – 1994. – № 10. – С. 17-25.

Гарагуц С.Л.

викладач електротехнічних дисциплін;

Шимко А.Ф.

викладач української мови та літератури,

Могилів-Подільський монтажно-економічний коледж

ШЛЯХИ ВИХОВАННЯ ТА НАВЧАННЯ – З НАЙДАВНІШИХ ЧАСІВ ДО СЬОГОДНІ

Свою назву педагогіка отримала від грецьких слів «пайс» – дитина і «аго» – вести. Поступово слово «педагогіка» стало вживатися в більш загальному розумінні для означення мистецтва «вести дитину по життю» – виховувати й навчати. З часом з'явилося поняття педагогіки як науки про навчання і виховання.

Педагогіка зароджувалася і формувалася як соціальна наука, розвивалася у взаємозв'язку й взаємодії з іншими суспільними науками – філософією, етикою, естетикою. Розвиток педагогіки у значній мірі обумовлений рівнем природничо-наукових знань (фізики, математики, біології, фізіології, генетики), виховна діяльність ґрунтувалася на основі вивчення об'єктивних закономірностей суспільного життя і, зокрема, життя й розвитку дітей в різних суспільно-історичних умовах. Соціальні умови в усі часи впливали на розвиток особистості, знання, накопичені суспільством, ставали її духовним надбанням.

Історія педагогіки як галузь педагогічної науки вивчає стан і розвиток педагогічної теорії та практики на різних етапах людського суспільства, досліджує розвиток виховання як суспільного явища, з'ясовує причини виникнення педагогічних теорій та їхню історію, узагальнює позитивний досвід педагогічної теорії та практики попередніх епох та виявляє їхні закономірності [1, с. 1].

Педагогіка у понятті навчання і виховання взяла свій початок у найдавніші часи. Перші навчальні заклади з'явилися ще в період матриархату, так звані «будинки молоді». У розумінні первісних дітей формувалося уявлення про земне життя і про душу. В умовах первісного суспільства виховання виділяється як спеціальна соціальна діяльність, в основі якої – здобування засобів для виживання. Виховання диференціювалося відповідно до статі дитини. До найдревніших шкіл в історії людської цивілізації належать піктографічні школи, що виникли за 7 тисяч років до н. е. на території нинішніх Перу, Мексики. Пізніше перші школи з'являються в країнах Сходу-Ассирії, Китаї, Індії, Єгипті. В IV столітті до н. е. в рабовласницькому Єгипті існувало два типи шкіл – школи жерців та школи писців. У Стародавній Греції були оригінальні системи виховання – спартанська та афінська. Головним завданням виховання спартанців була жорстокість та ненависть до рабів у майбутніх рабовласників, що ж до афінської системи, то вона залишила глибокий слід у історії педагогіки як така, що формувала високу духовну культуру, моральну чистоту та духовну досконалість. В Афінах виникли перші педагогічні теорії, а грецькі філософи стали виразниками педагогічних ідей античного світу. Це такі, як Платон, Сократ, Аристотель, Демокрит. Свій внесок в систему виховання зробив і Давній Рим. тут існували елементарні приватні і платні школи для бідних (там вчили читати, писати, рахувати, навчали державних законів), для багатих існували школи граматичні, де навчали граматики, латинської та грецької мов, риторики. У школах обох типів навчалися лише хлопчики. Розвиток шкіл був зумовлений необхідністю навчання красномовства тих, хто намагався зайняти керівні посади у державі [2, с. 34].

В епоху середньовіччя усі існуючі школи перебували на утриманні церкви, вона визначала програми та склад учнів. Школи були трьох типів – для хлопчиків, що готувалися до релігійної діяльності, для синів світських феодалів. Згодом церковні школи перестали задовольняти потреби суспільства в освічених людях, внаслідок чого виникли нові типи шкіл, що створювалися приватними особами і не перебували на утриманні церкви. Поступово такі школи перетворювалися на міські початкові, що утримувалися коштом самоврядування (магістрату). В таких школах діти навчалися читати, писати, лічити та здобували основи релігійних знань.

Реалії життя викликали потребу в особливому типі виховання – військово-фізичному, до якого належали плавання, верхова їзда, стрільба з лука, кидання списа, фехтування полювання, гра в шахи, уміння складати вірші, співати і грати на музичних інструментах.

В епоху середньовічного феодалізму мали місце виховання та освіта для дівчат. Дівчата із заможних сімей виховувалися вдома під наглядом матерів чи спеціальних виховательок, практикувалося також віддавати на навчання до монастирів. Все навчання і виховання зводилося до виконання основної функції – бути матір'ю, дружиною, господинею. Також навчали шляхетного поведження в світському середовищі [2, с. 16].

У зв'язку з необхідністю поширення знань і економічним розвитком Європи, почали виникати університети. Навчання в середньовічному університеті велося латинською мовою. Університети мали чотири

факультети. Повний курс навчання тривав 11-13 років. Основними методами навчання були лекція та диспут. Середньовічні університети відігравали велику роль у розвитку культури.

В епоху Відродження педагогіка проявилася в гуманістичних тенденціях – повазі до дітей, протесті проти фізичних покарань, прагненні до вдосконалення дитячих здібностей. В школах значну увагу приділяли естетичному вихованню, вивченню латинської та грецької мов, математики, астрономії, природознавства, механіки, географії, літератури, мистецтва.

Розвиток педагогіки чітко слідував вимогам часу. Науково-технічний прогрес вимагав певного рівня освіти, зміни підходів до системи навчання і виховання. Таким чином народилася реформаторська педагогіка, що виявилася в цілому ряді ідей, як-от теорія вільного виховання, педагогіка особистості, виховання засобами мистецтва тощо. Однією з найбільш цікавих реформаторських течій стала експериментальна педагогіка. Прихильники її ставили за мету вивільнити навчання та виховання від приблизних, ненаукових підходів [2, с. 21].

Сучасна педагогіка в різних країнах світу характеризується різноманітними тенденціями, в основі яких як традиційні засади, так і новітні технології навчання.

Історія вітчизняної педагогіки починається з часів Київської Русі. Відомі факти про існування язичницьких шкіл та шкіл перших християнських общин. Розвитку освіти сприяло втручання та підтримка державної влади в особі князів. Наприклад, двірцева школа князя Володимира була державним навчальним закладом та утримувалася за рахунок князівської казни, там навчалися діти знаті для подальшої участі в державному управлінні, дипломатичній роботі та розвитку культури.

В XI у Києві при Андріївському монастирі відкрилося перше в Європі жіноче училище. Питанням освіти все частіше займалися монастирі.

З кінця XI початку XII століть існуючі школи поділялися на «школи грамоти» і «школи книжного вчення».

В період Відродження в Україні існували братські школи, козацькі школи (січові, полкові, музичні), діяли навчальні студії. Першим вищим навчальним закладом стала Києво-Могилянська академія. Слід відзначити, що на освітньо-культурне життя в Україні мали значний вплив європейські культурні процеси.

Основними типами навчальних закладів XIX століття були церковно-парафіяльні, повітові школи, гімназії, ліцеї, університети.

В XX столітті, зі встановленням радянської влади, в організації освіти відбулися зміни, в основі яких – повне підпорядкування дитячої особистості виховним впливам новоутвореної держави. Ціла мережа закладів забезпечували навчання і виховання. До вищих навчальних закладів у 1920-ті роки належали інститути різних профілів (індустріально-технічні, сільськогосподарські, соціально-економічні, педагогічні, медичні, художні). Радянська влада на Україні ліквідувала університети, вважаючи їх «розсадником буржуазної ідеології» та затвердили систему освіти, яка складалась з семирічної школи двох ступенів (1-го – чотири роки навчання, 2-го – три) й профшколи [1, с. 168].

Згодом в СРСР було встановлено нову систему шкільної освіти:

загальна обов'язкова восьмирічна школа; повна середня (денні середні школи, вечірні /змінні/ й заочні середні школи працюючої молоді); школи-інтернати, спеціальні школи-інтернати для дітей з вадами фізичного і розумового розвитку; технікуми та інші середні і вищі навчальні заклади. Головним в перебудові системи народної освіти було поєднання навчання з продуктивною працею [1, с. 175].

У сучасній Україні система освіти безперервно розвивається. Початковий рівень вищої освіти в Україні можна здобути у спеціалізованому коледжі. Вищу освіту – після закінчення вищого навчального закладу. За законом «Про освіту», до вищих навчальних закладів в Україні зараховують інститут, академію й університет. Сучасна освіта в Україні реформується, в основі чого – пошук оптимальної відповідності між сформованими традиціями в українській вищій школі й новими віяннями, пов'язаними зі вступом у світовий освітній простір.

Отож, історичний шлях педагогіки свідчить про те, що її виникнення і розвиток визначались об'єктивними соціально-економічними потребами суспільства в підготовці підростаючих поколінь до життя. На кожному етапі історичного розвитку існувало конкретне суспільство і виховання, спрямованість і рівень якого відображали досягнутий рівень розвитку суспільства [3, с. 542].

Список використаних джерел:

1. Лузан П. Г. Історія педагогіки та освіти в Україні: навчальний посібник / Лузан П. Г., Васюк О. В. – [2-ге вид., доп. і перероб.]. – К.: ДАКККиМ, 2010. – 296 с.
2. Левківський М. В. Л 37 Історія педагогіки: Навч.метод. посібник. Вид. 4-те, Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 190 с.
3. Фіцула М. М. ПЕДАГОГІКА: навч. посіб. / М. М. Фіцула. – 3-те вид., стереотип. – К.: Академвидав, 2009. – 560 с. – (Серія «Альма-матер»).

Гусарова А.В.

аспірант,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ПРОБЛЕМА СТІЙКОСТІ КУЛЬТУРНОЇ ТРАДИЦІЇ В СИСТЕМІ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ЯПОНІЇ)

Норми, ідеали та цінності, що виокремлюються в зміст морального виховання, «детермінують соціальні ситуації і, тим самим, транслуючись через педагогічні системи, забезпечують відтворення певних форм життя та процесу соціалізації нових поколінь» [1, с. 74]. Історичність цілей та змісту морального виховання дає підстави стверджувати, що існує тісний зв'язок між національним характером того чи іншого суспільства та спрямованістю його виховних систем. Існує така закономірність: чим контрастніші культури, тим